

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	15.03.2019
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	28.02.2021
Avaldamismärge:	RT I, 13.03.2019, 153

Seadme ohutuse seadus

Vastu võetud 18.02.2015
[RT I, 23.03.2015, 4](#)
jõustumine 01.07.2015

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
21.11.2018	RT I, 12.12.2018, 3	01.01.2019
20.02.2019	RT I, 13.03.2019, 2	15.03.2019

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Seaduse eesmärk ja reguleerimisala

- (1) Käesoleva seaduse eesmärk on tagada seadmete ja nendega seotud protsesside ohutus.
- (2) Käesoleva seadusega reguleeritakse seadme kasutusele võtmist ja kasutamist ning seadmetööd.

§ 2. Seaduse kohaldamisala

- (1) Käesolevat seadust kohaldatakse seadmele, seadme kasutusele võtmisele ja kasutamisele ning seadmetööle, kui seadmest lähtub oht inimese elule või tervisele, asjale või keskkonnale (edaspidi *ohu*) ning kui selle ohu vältimine ei ole reguleeritud muu õigusaktiga.
- (2) Käesolevast seadusest tulenevaid nõudeid isiku kompetentsusele ja selle tõendamisele, seadmetööle ning auditile kohaldatakse järgmiste seadmete puhul:
 - 1) suurema kui 0,5-baarise sisemise rõõhuga surveseade või ohtliku kemikaali käitlemiseks kasutatav surveseade olenemata sisemisest rõõhust;
 - 2) gaasiseade;
 - 3) inimese, looma või asja tõstmiseks kasutatav masin (tõsteseade), sealhulgas lõbustuspargi seade;
 - 4) elektriseade.
- (3) Käesolevat seadust ei kohaldata:
 - 1) vahendile, seadmele, süsteemile, nende osadele, nendega seotud varustusele ja spetsiaalsele komponendile, sealhulgas ainele, materjalile, tarkvarale ja tehnoloogiale, mis on projekteeritud, valmistatud, määratud või kohandatud sõjalisel otstarbel kasutamiseks või mida kasutatakse sõjalisel otstarbel, ning relvale;
 - 2) välisriigi relvajõudude ja rahvusvahelise sõjalise peakorteri valduses olevale seadmele;
 - 3) transpordivahendile, välja arvatud sellele paigaldatud seade ja paikselt kasutatav seade, nagu torujuhe, köistee ja muu sarnane transpordivahend.
- (4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud seadmed peavad kasutamisel olema tehniliselt korras ja õigusaktist tulenevate nõuete puudumise korral vastama vähemalt tootja poolt määratud nõuetele.
- (5) Käesolevast seadusest tulenevad nõuded ei piira seadme kasutamist päästesündmuse toimumisel, ohu tõrjumisel ja kõrvaldamisel ning päästesündmuse tagajärgede leevendamisel vältimatute ja edasilükkamatute toimingute tegemisel.
- (6) Käesolevast seadusest tulenevaid nõudeid kohaldatakse täiendavalt ehitustegevust reguleerivast seadusest tulenevatele nõuetele.

(7) Käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seadust käesolevas seaduses sätestatud erisustega.

§ 3. Käesolevas seaduses kasutatavad terminid

(1) Seade on surve-, gaasi- või elektriseade, masin või nendest koosnev tehnosüsteem või muu objekt, milles sisalduv energia või fluidum või millega toimuv protsess tekitab oma olemuse tõttu isegi asjatundjalt oodatava hoolsuse rakendamise korral ohu inimese elule või tervisele, asjale või keskkonnale.

(2) Surveseade on anum või muu seade, milles on ette nähtud rõhu tekkimine.

(3) Gaasiseade on gaasi tootmiseks, töötlemiseks, edastamiseks, ladustamiseks, kasutamiseks või gaasianumate täitmiseks kasutatav seade või nende süsteem, sealhulgas küttegaasidest maa-, vedel-, bio- või tööstusgaasi anum, torustik, terminal, täitejaam, tankla või gaasijaam.

(4) Elektriseade on elektrienergia tootmiseks, muundamiseks, edastamiseks, jaotamiseks või kasutamiseks mõeldud ja elektrilisi või elektroonilisi komponente sisaldav seade või seadmetest koosnev talitluslik kogum, sealhulgas elektripaigaldis elektrituruseaduse tähenduses.

(5) Masin on:

1) omavahel ühendatud osade või komponentide koost, millest vähemalt üks osa või komponent on liikuv ja mis on varustatud või ette nähtud varustamiseks muu kui vahetult inim- või loomjõul töötava ajamisüsteemiga ning mis on ühendatud kindlaks tegevuseks;

2) käesoleva lõike punktis 1 nimetatud koost, millel puuduvad ainult komponendid selle ühendamiseks kasutuskohas või energia- ja liikumisallikaga;

3) käesoleva lõike punktides 1 ja 2 nimetatud koost, mis on paigalduseks valmis ja võimeline toimima alles siis, kui ta on paigaldatud transpordivahendile või ehitisse;

4) käesoleva lõike punktides 1–3 nimetatud masinate või osaliselt komplekteeritud masinate koost, mis ühtse tulemuse saavutamiseks on paigaldatud ja juhitav selliselt, et toimib tervikuna;

5) omavahel ühendatud osade või komponentide koost, millest vähemalt üks osa või komponent on liikuv ja mis on omavahel ühendatud raskuste tõstmiseks ning mille ainus jõuallikas on vahetult rakendatav inimjõud.

(6) Fluidum on gaas, vedelik või aur puhta faasina või nende segu, milles võib sisalduda ka tahke aine osakesi.

(7) Seadmetöö on seadme projekteerimine, valmistamine, ehitamine, paigaldamine, demonteerimine, seadistamine, katsetamine ja remontimine ning asjakohasel juhul ka täitmine ja ladustamine ning muu selline töö, mis mõjutab seadme omadusi ja mis ei ole seadme kasutamine.

2. peatükk Põhinõuded

§ 4. Ohutuse tagamine

(1) Seadme kasutamisel ja seadmetööl tuleb tagada inimese elu ja tervise, asja ning keskkonna ohutus. Ohutuse tagamiseks tuleb rakendada vajalikke abinõusid ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks, tõrjumiseks ja kõrvaldamiseks ning õnnetusjuhtumi korral negatiivsete tagajärgede vähendamiseks.

(2) Kui õigusaktis ei ole sätestatud täpseid nõudeid rakendatava abinõu kohta, hinnatakse abinõu sobivust hea inseneritava kohaselt. Eeldatakse, et abinõu vastab heale inseneritavale, kui seda soovitatakse Eesti, Euroopa või rahvusvahelises standardis. Standardite puudumise korral hinnatakse abinõu sobivust toote nõuetele vastavuse seaduse § 6 lõikes 3 sätestatud kriteeriumite kohaselt. Abinõu hõlmab ka seadmele esitatavaid nõudeid.

(3) Seadmest, seadme kasutusele võtmisest ja kasutamisest ning seadmetööst tuleneva ohu ennetamise, tõrjumise ja kõrvaldamise eest vastutav isik määratletakse korrakaitseaduse § 15 kohaselt.

§ 5. Seadme kasutusele võtmine

(1) Seadme võib kasutusele võtta, kui:

1) see vastab nõuetele, on tehniliselt korras ning ettenähtud otstarbel ja viisil kasutamiseks ohutu, sealhulgas on varustatud kasutamiseks vajalike töökindlate ja -korras juhtimis-, kontroll- ja kaitseseadistega;

2) see on paigaldatud kasutamiskohale ja seadistatud nii, et seadmest lähtuv oht on minimaalne ning seadme kasutamine, korrashoid ja kontrollimine ei ole takistatud;

3) ettenähtud juhul on tehtud audit, mille järeldusotsuse kohaselt on seade tehniliselt korras ja seadme ettenähtud otstarbel ja viisil kasutamine on ohutu.

(2) Seade on kasutusele võetud hetkest, kui seda hakatakse ettenähtud otstarbel ja viisil kasutama.

(3) [Valdkonna eest vastutav ministervõib](#) määrusega kehtestada seadmele esitatavad ohutusnõuded.

§ 6. Seadme kasutamine

(1) Seadet tuleb kasutada ettenähtud otstarbel ja viisil, järgides seadme kasutusele võtmisele kehtestatud nõudeid.

(2) Seadme kasutamisel tuleb tagada, et:

- 1) seadme nõuetekohaseks kasutamiseks ja korrashoiuks on loodud vajalikud tingimused, sealhulgas on olemas asjakohane teave, mis on seadmega kokku puutuvatele isikutele teatavaks tehtud ja kättesaadav;
- 2) seadme kasutamine peatatakse, kui ilmneb vahetu oht;
- 3) seadme vahetu kasutaja on seadme kasutamiseks kompetentne või ta tegutseb kompetentse isiku juhendamise ja kontrolli all;
- 4) seadme kasutamise ja korrashoiu (käidu) nõudeid täidetakse;
- 5) ettenähtud juhtudel on määratud seadme kasutamise nõuete täitmist korraldav isik (edaspidi *kasutamise järelevaataja*);
- 6) ettenähtud juhul on tehtud audit, mille järeldusotsuse kohaselt on seade tehniliselt korras ja seadme ettenähtud otstarbel ja viisil kasutamine on ohutu.

(3) [Valdkonna eest vastutav ministervõib](#) kehtestada määrusega seadme korrashoiule esitatavad nõuded.

§ 7. Seadmetöö

(1) Seadmetööl tuleb arvestada seadmele esitatavaid nõudeid ning seadme kasutamise, korrashoiu ja auditi tegemise vajadusi.

(2) Seadmetöö eest vastutav isik tagab, et:

- 1) seadmetööd vahetult tegev isik on tehtavateks töödeks kompetentne või tegutseb kompetentse isiku kontrolli ja juhendamise all;
- 2) seadmetööd tegeval isikul on võimalik oma ülesandeid täita nõuetekohaselt ja ohutult.

(3) [Valdkonna eest vastutav minister](#) kehtestab määrusega seadmetööle esitatavad täpsemad nõuded.

§ 8. Audit

(1) Audit käesoleva seaduse tähenduses on tehniline kontroll, mille eesmärk on tuvastada seadme tehniline korrasolek ning ettenähtud otstarbel ja viisil kasutamise ohutus ning võimalikud olulised puudused.

(2) Auditit tegev isik peab olema sõltumatu, kompetentne ja tagama auditi ühetaolisuse ja usaldusväärsuse.

(3) Käesoleva seaduse § 9 lõike 4 alusel kehtestatavas õigusaktis võib sätestada, et auditi toiminguid võib asendada enesekontrolliga. Enesekontroll peab tagama samaväärse tulemuse kui audit ja hõlmama seadme korrashoiuks vajalikke toiminguid. Enesekontrolli toimingud peavad olema kajastatud sertifitseeritud kvaliteedijuhtimissüsteemis. Kvaliteedijuhtimissüsteemi sertifitseeriv sertifitseerimisasutus peab olema selleks akrediteeritud ning kaasama sertifitseerimisse vastava seadme auditi tegemiseks kompetentse isiku.

(4) Auditi tegija peab olema auditi toiminguteks akrediteeritud inspekteerimisasutusena akrediteerimisasutuse poolt, kes vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 765/2008, millega sätestatakse akrediteerimise ja turujärelevalve nõuded seoses toodete turustamisega ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 339/93 (ELT L 218, 13.08.2008, lk 30–47), nõuetele.

§ 9. Auditi kohustusega seadmed ja auditile esitatavad nõuded

(1) Audit tuleb teha käesoleva seaduse § 2 lõikes 2 loetletud ja käesoleva paragrahvi lõike 4 alusel kehtestatavas õigusaktis sätestatud täpsematele kriteeriumitele vastava seadme kasutusele võtmisel ja kasutamisel teatud ajaperioodi möödumisel ning muudel õigusaktis ettenähtud juhtudel.

(2) Auditi tegija peab juhtima seadme kasutamise eest vastutava isiku tähelepanu auditi käigus ilmnenud puudustele.

(3) Auditi tulemustest teavitab auditi tegija Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametit käesoleva seaduse §-s 12 nimetatud infosüsteemi kaudu.

[RT I, 12.12.2018, 3- jõust. 01.01.2019]

(4) Valdkonna eest vastutav minister kehtestab määrusega:

- 1) [kriteeriumid auditi kohustusega seadmete täpsemaks määramiseks](#);
- 2) [auditile, sealhulgas auditi meetoditele ja enesekontrollile, esitatavad nõuded](#);
- 3) [kasutusele võtmisele eelneva, korralise ja erakorralise auditi juhud](#);
- 4) [auditi tulemuste esitamise nõuded](#).

3. peatükk Erisätted

§ 10. Isiku kompetentsusele esitatavad nõuded

(1) Kompetentne isik peab tundma kasutatava seadme või tehtava seadmetöö eripärasid, oskama identifitseerida, tuvastada ja ennetada seadmega, selle kasutamisega või seadmetööga kaasnevaid ohte ja kasutada ohutustehnilisi võtteid ning vajaduse korral ka auditi protseduure.

(2) Kui õigusakti kohaselt peab isiku kompetentsus olema tõendatud, võib isik oma kompetentsust tõendada kutsetunnistusega kutseeaduse tähenduses, sertifitseerimisasutuse antud pädevustunnistusega või muu õigusakti kohase tõendiga.

(3) Eeldatakse, et isiku kompetentsus on tõendatud, kui tal on vastav kutsetunnistus kutseeaduse tähenduses või sertifitseerimisasutuse antud pädevustunnistus. Isiku kompetentsus loetakse tõendatuks ulatuses, mis vastab talle antud kutsetunnistuse aluseks olnud kutsestandardis kirjeldatud kutsealale ja -tasemele või pädevustunnistuse andmise aluseks olnud sertifitseerimisskeemiga hõlmatud tegevusele.

(4) Sertifitseerimisasutuse antud pädevustunnistus tõendab isiku vastavust käesolevast seadusest tulenevatele nõuetele, kui pädevustunnistuse on andnud sertifitseerimisasutus:

- 1) kelle sertifitseerimisskeem vastab käesoleva paragrahvi lõike 6 punkti 2 alusel kehtestatud nõuetele;
- 2) kelle on vastavateks toiminguteks akrediteerinud akrediteerimisasutus, kes vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 765/2008 nõuetele;
- 3) kes on teavitanud pädevustunnistusest Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametit käesoleva seaduse §-s 12 nimetatud infosüsteemi kaudu.

[RT I, 12.12.2018, 3- jõust. 01.01.2019]

(5) Kui käesolevast seadusest tulenevalt peab isiku kompetentsus olema tõendatud ning isik on omandanud nõutaval tasemele kompetentsuse välisriigis, kohaldatakse selle tunnustamisele välisriigi kutsequalifikatsiooni tunnustamise seadust. Käesoleva seadusega reguleeritud kompetentsusele esitatavate nõuete puhul on välisriigi kutsequalifikatsiooni tunnustamiseks pädev asutus Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet.

[RT I, 12.12.2018, 3- jõust. 01.01.2019]

(6) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada:

- 1) seadme vahetu kasutaja, kasutamise järelevaataja ja seadmetööd tegeva isiku ning auditi tegeva isiku kompetentsusele ja selle tõendamisele esitatavad nõuded;
- 2) käesoleva paragrahvi lõike 4 punktis 1 nimetatud sertifitseerimisskeemile esitatavad nõuded.

§ 11. Püsiliite tegemisele ja katsetamisele esitatavad nõuded

(1) Surveseadme, gaasitorustiku ja -anuma ning masina püsiliiteid ja surveseadme survetaluvust mõjutava püsiliite mittepurustavat katset võib teha selleks kompetentne isik. Püsiliide on liide, mida saab lahti ühendada vaid purustusmeetodit kasutades.

(2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/68/EL surveseadmete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 189, 27.06.2014, lk 164–259) kohaselt peab II, III ja IV kategooria surveseadme puhul püsiliidet tegeva isiku kompetentsus ning püsiliidete tegemise protseduur olema tõendatud. III ja IV kategooria surveseadme puhul peab püsiliite mittepurustavat katset tegeva isiku kompetentsus olema tõendatud.

(3) Püsiliite mittepurustavat katset tegeva isiku kompetentsuse ning püsiliite tegemise protseduuri sobivust tõendab toote nõuetele vastavuse seaduse § 27 kohast tegevusluba omav vastavushindamisasutus.

§ 12. Tehnilise järelevalve infosüsteem

(1) Tehnilise järelevalve infosüsteem on andmekogu (edaspidi *andmekogu*), mille pidamise eesmärk on seaduses sätestatud juhtudel riikliku järelevalve teostamise hõlbustamine ning seadmete ja nendega seotud protsesside ohutuse tagamine.

[RT I, 13.03.2019, 2- jõust. 15.03.2019]

(2) Andmekogu asutab ja selle põhimääruse kehtestab valdkonna eest vastutav ministermäärusega.

(3) Andmekogu vastutab töötleja on Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Andmekogu volitatud töötleja määratakse andmekogu põhimääruses.

[RT I, 12.12.2018, 3- jõust. 01.01.2019]

(4) Andmekogusse kantakse andmed:

- 1) auditi kohustusega seadmete ja nende auditite kohta;
- 2) isikutele antud pädevustunnistuste ja välisriigi kutsequalifikatsiooni tunnustamise kohta;
- 3) riikliku järelevalve kohta.

(5) Lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud andmetele võib andmekogusse kanda ka muid Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti ülesannetega seotud asjakohaseid andmeid. Andmekogusse kantavate andmete täpne koosseis, andmete esitamise ja andmetele juurdepääsu tingimused sätestatakse andmekogu pidamise põhimääruses.

[RT I, 12.12.2018, 3- jõust. 01.01.2019]

(6) Andmekogusse kantud andmetel on informatiivne tähendus. Auditi järeldusotsustel on õiguslik tähendus.

§ 13. Teatamiskohustus

(1) Majandustegevusteate esitab majandustegevusena seadmetööd tegev ettevõtja.

(2) Majandustegevusteade esitatakse Eesti teabevärava või notari kaudu.

(3) Kui majandustegevusteadet ei esitata Eesti teabevärava või notari kaudu, siis esitatakse see Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, kes kannab teates sisalduvad andmed majandustegevuse registrisse.

[RT I, 12.12.2018, 3- jõust. 01.01.2019]

(4) Majandustegevusteate esitamine ja sellekohane kanne majandustegevuse registris on informatiivse tähendusega ning see ei ole ettevõtja tegevusõiguse aluseks.

4. peatükk Riiklik järelevalve

§ 14. Riiklik järelevalve

Käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuete täitmise üle teostab riiklikku järelevalvet Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet.

[RT I, 12.12.2018, 3- jõust. 01.01.2019]

§ 15. Riikliku järelevalve erimeetmed

(1) Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet võib riikliku järelevalve teostamiseks kohaldada korrakaitseaduse §-des 30, 31, 32, 49, 50, 51, 52 ja 53 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras.

[RT I, 12.12.2018, 3- jõust. 01.01.2019]

(2) Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet võib seadme kasutamise peatamise ettekirjutusega koos kasutada erivahendina seadme kasutamist takistavaid või seadme kasutamist tuvastavaid tehnilisi tõkkeid. Tehnilist tõket võib kasutada, kui on alust arvata, et seadme kasutamist jätkatakse hoolimata ettekirjutusega määratud keelust ja seadme kasutamisega kaasneks vahetu oht inimese elule või tervisele, asjale või keskkonnale. Tehnilise tõkke kasutamine lõpetatakse ettekirjutuses kirjeldatud ohu kõrvaldamise korral.

[RT I, 12.12.2018, 3- jõust. 01.01.2019]

(3) Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet võib selgitada välja seadme, seadmetööde või seadmega seotud protsesside tõttu toimunud avariide ja õnnetusjuhtumite tehnilisi tekkepõhjusti.

[RT I, 12.12.2018, 3- jõust. 01.01.2019]

5. peatükk Vastutus

§ 16. Seadme kasutusele võtmise ja kasutamise ning seadmetöö nõuete rikkumine

(1) Seadme kasutusele võtmise või kasutamise või seadmetööle esitatud nõuete rikkumise eest, kui sellega põhjustati oht või tekitati kahju inimese elule või tervisele, asjale või keskkonnale, – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 32 000 eurot.

§ 17. Auditile esitatud nõuete rikkumine

(1) Auditile esitatud nõuete rikkumise eest, kui sellega põhjustati oht või tekitati kahju inimese elule või tervisele, asjale või keskkonnale, –

karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 32 000 eurot.

§ 18. Menetlus

Käesolevas peatükis sätestatud väärtegade kohtuväline menetleja on Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet.

[RT I, 12.12.2018, 3- jõust. 01.01.2019]

6. peatükk Rakendussätted

§ 19. Üleminekusätted

(1) Enne käesoleva seaduse jõustumist kasutusele võetud seade peab vastama vähemalt selle kasutusele võtmise ajal kehtinud nõuetele ja olema ettenähtud otstarbel ja viisil kasutamisel ohutu. Kui seadme kasutamise tingimused muutuvad või kui seadmel tehakse muudatusi, peab seade vastama kasutamise ajal kehtivatele nõuetele vähemalt tingimuste muutumise või seadme muudatuste ulatuses.

(2) Enne käesoleva seaduse jõustumist antud ning käesoleva seaduse jõustumise ajal kehtivad load ja tunnistused kehtivad nende andmise tingimuste jätkuva täitmise korral edasi.

(3) Ettevõtja, kelle kohta on käesoleva seaduse jõustumise hetkel käesoleva seadusega kehtetuks tunnistatavate seaduste kohane kanne majandustegevuse registris, ei pea käesoleva seaduse jõustumisel esitama uut majandustegevusteadet. Käesoleva seaduse jõustumisel loetakse surveseadmetöö, gaasitöö, gaasipaigaldise ehitamise, elektritöö, tösteseadmetöö ja masinatöö tegevusalal majandustegevuse registrisse kantud ettevõtja seadmetöö kannet omavaks.

(4) Isiku poolt enne käesoleva seaduse jõustumist toimepandud tegu, mis on vääртеona karistatav ka käesoleva seaduse alusel, kvalifitseeritakse käesolevas seaduses vääртеokoosseisu ettenägeva paragrahvi järgi. Enne käesoleva seaduse jõustumist toimepandud teo kohta alustatud vääртеomenetlus lõpetatakse, kui käesoleva seaduse järgi ei ole tegu enam vääртеona kvalifitseeritav.

§ 20.–§ 27.[Käesolevast tekstist välja jäetud.]

§ 28. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2015. aasta 1. juulil.